

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

ข่าวสารสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ฉบับที่ 1/2561

วันที่ 12 มกราคม 2561

สถานการณ์มลพิษประเทศไทย ปี 2560

วันที่ 12 มกราคม 2561 นางสุณี ปิยะพันธุ์พงศ์ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ แถลงข่าวสรุปสถานการณ์มลพิษประเทศไทย ปี 2560 ดังนี้

คุณภาพน้ำแม่น้ำสายหลัก 59 แม่น้ำของประเทศ ในปี 2560 มีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ถึงดีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80 เป็นร้อยละ 86 และอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมลดลงจากร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 14 โดยไม่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำเป็นรายภาค ภาคใต้มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีมากกว่าภาคอื่น รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากกว่าภาคอื่นเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา

แหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ แม่น้ำตาปตอนบน ลำตะคองตอนบน ลำชี สงคราม และสายบุรี แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ท่าจีนตอนล่าง พังราดตอนบน ระยองตอนล่าง และกวัง เนื่องจากเป็นช่วงที่แม่น้ำไหลผ่านพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น แหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรม พื้นที่ทำการเกษตรและการเพาะเลี้ยงสัตว์ ซึ่งไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียและระบบที่ดำเนินการอยู่ยังคงดูแลจัดการน้ำเสียไม่เต็มประสิทธิภาพ

ปี 2560 เกิดเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ เกิดความเสียหายต่อบ้านเรือนและพื้นที่การเกษตรของประชาชน คือ กรณีบ่อกักเก็บน้ำกากส่าของโรงงานบริษัท ไทยอะโกร เอ็นเนอร์ยี่ จำกัด (มหาชน) จังหวัดสุพรรณบุรี พังทลาย เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2560 ประกอบกับเป็นช่วงฝนตกหนักติดต่อกัน ทำให้เกิดน้ำไหลบ่าที่ปนเปื้อนน้ำเสียท่วมบ้านเรือนประชาชนและไหลลงสู่อ่างน้ำทำกิน จากการตรวจสอบพื้นที่และเก็บตัวอย่างน้ำเสีย ณ จุดเกิดเหตุ คุณภาพน้ำจากบ่อกักเก็บน้ำกากส่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ลำห้วยขี้ ลำห้วยกระเสียว และแม่น้ำท่าจีน มีคุณภาพน้ำ ณ ขณะนั้นอยู่ในระดับเสื่อมโทรมมาก จังหวัดสุพรรณบุรีได้สั่งการให้บริษัทหยุดประกอบกิจการทั้งหมดและให้ปรับปรุงแก้ไขบ่อบำบัดน้ำเสียให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน มีการเยียวยาผลกระทบของประชาชนโดยตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือ และโรงงานเป็นผู้รับผิดชอบในการจ่ายเงินชดเชยความเสียหายทั้งหมด

คุณภาพน้ำทะเล มีแนวโน้มดีขึ้น โดยคุณภาพน้ำทะเลที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 91 เป็นร้อยละ 96 และเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมากลดลงจากร้อยละ 9 เป็นร้อยละ 4 คุณภาพน้ำทะเลบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก อ่าวไทยฝั่งตะวันตก และชายฝั่งอันดามันส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้นบริเวณอ่าวไทยตอนในคุณภาพน้ำส่วนใหญ่

อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ปัจจัยที่ส่งผลให้คุณภาพน้ำทะเลดีขึ้น เป็นเพราะมีการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ บริเวณชายฝั่งทะเล และการป้องกันและลดมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษจากบนฝั่ง

แหล่งน้ำทะเลที่มีคุณภาพดีสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อ่าวสะพลี และอ่าวทุ่งวัวแล่น จังหวัดชุมพร ทะเลแหวก และหาดต้นไทร เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ และช่องเสมสาร จังหวัดชลบุรี แหล่งน้ำทะเลที่มีคุณภาพเสื่อมโทรมสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ปากคลอง 12 ธันวา และหน้าโรงพอกย้อม กม.35 จังหวัดสมุทรปราการ ปากคลองท่าเคย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปากแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดสมุทรปราการ และปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากเป็นพื้นที่รองรับน้ำเสียที่มาจากแหล่งชุมชน แหล่งอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

สถานการณ์คุณภาพอากาศ จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ โดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติทั่วประเทศทั้งหมด 63 สถานี ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ 33 จังหวัดที่ต้องมีการเฝ้าระวังคุณภาพอากาศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมืองขนาดใหญ่ เขตอุตสาหกรรม พื้นที่เสี่ยงต่อการเผาในที่โล่ง คุณภาพอากาศในปี 2560 มีแนวโน้มดีขึ้น สารมลพิษที่ยังเป็นปัญหา คือ ฝุ่นละออง (TSP PM₁₀ PM_{2.5}) ก๊าซโอโซน (O₃) และสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) โดย ฝุ่นละออง PM₁₀ ตรวจวัดได้ในช่วง 3 -268 มกค./ลบ.ม. ค่าสูงสุดเฉลี่ย 114 มกค./ลบ.ม. (ค่ามาตรฐาน 120) เกินมาตรฐาน 20 จังหวัด แต่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2555 ฝุ่นละออง PM_{2.5} ตรวจวัดได้ในช่วง 2 - 116 มกค./ลบ.ม. ค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ 21 มกค./ลบ.ม. (ค่ามาตรฐาน 25) เกินมาตรฐาน 13 จังหวัด จาก 18 จังหวัดที่มีการตรวจวัด ก๊าซโอโซน ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมงสูงสุดของแต่ละสถานีตรวจวัดเฉลี่ย เท่ากับ 121 พีพีบี (มาตรฐาน 100) เกินมาตรฐาน 24 จังหวัด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนสาร VOCs ประเภทเบนซีน พบเกินมาตรฐาน 3 จังหวัด จาก 7 จังหวัดที่มีการตรวจวัด แต่มีปริมาณลดลงอย่างต่อเนื่อง คือ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และระยอง ทั้งนี้ พื้นที่ที่มีสถานการณ์มลพิษทางอากาศที่มีปริมาณเข้มข้นมากที่สุด ได้แก่

9 จังหวัดภาคเหนือ ปี 2560 พบค่าฝุ่นละอองสูงสุดอยู่ที่จังหวัดลำปาง เท่ากับ 237 มกค./ลบ.ม.ลดลงจากปี 2559 ที่ตรวจวัดได้ 317 มกค./ลบ.ม. ที่จังหวัดเชียงราย จำนวนวันที่ปริมาณฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานลดลงจากปี 2559 จาก 61 วัน เป็น 38 วัน (ลดลงร้อยละ 38) และจุดความร้อนสะสมรายจังหวัดลดลงจากปี 2559 จาก 10,115 จุด เป็น 5,409 จุด (ลดลงร้อยละ 47) ปัจจัยที่ทำให้สถานการณ์หมอกควันดีขึ้นเป็นผลมาจากการบูรณาการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพหลักในการแก้ไขปัญหาหมอกควันภายใต้กลไกของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการแบบ Single Command

ตำบลพระลาน จังหวัดสระบุรี มีปัญหาฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานมากที่สุด ปี 2560 จำนวนวันที่ฝุ่นเกินมาตรฐานมากกว่าปี 2559 จาก 89 วัน เป็น 107 วัน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20) ค่าที่วัดได้อยู่ระหว่าง 19 - 257 มกค./ลบ.ม. สาเหตุของปัญหาเกิดจากการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองจากกิจการเหมืองหิน โรงโม่ บดหรือย่อยหิน โรงปูนซิเมนต์ และการคมนาคมขนส่งในพื้นที่

สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย ปี 2560 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 27.40 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 จากปี 2559 ที่เกิดขึ้น 27.06 ล้านตัน เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของชุมชนเมือง แต่อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนลดลงจาก 1.14 กิโลกรัม/คน/วัน ในปี 2559 เป็น 1.13 กิโลกรัม/คน/วัน โดยเป็นผลมาจากความร่วมมือของหน่วยงานท้องถิ่น ประชาชน และภาคเอกชนในการลดและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการบริโภค

การจัดการขยะมูลฝอยใน 2560 เปรียบเทียบกับ ปี 2559 ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง เพิ่มขึ้นร้อยละ 22 จาก 9.57 ล้านตัน เป็น 11.70 ล้านตัน มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 47 จาก 5.80 ล้านตัน เป็น 8.52 ล้านตัน ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างไม่ถูกต้องลดลง ร้อยละ 39 จาก 11.69 ล้านตัน เป็น 7.18 ล้านตัน อย่างไรก็ตามปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยยังดำเนินการได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ อาทิ อัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากประชาชนยังไม่สอดคล้องกับต้นทุนการดำเนินงาน การคัดแยกขยะมูลฝอยจากต้นทางยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องโดยบางแห่งยังมีการเก็บขนขยะมูลฝอยที่คัดแยกไว้แล้วรวมกับขยะที่จะต้องกำจัด ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอย การกำจัดขยะมูลฝอยในบางพื้นที่ยังดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ บางพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากประชาชนต่อต้าน การขาดความร่วมมือและความตระหนักจากประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ ในการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง รวมถึงยังมีการใช้สินค้าและ/หรือบรรจุภัณฑ์ที่กำจัดยากและย่อยสลายตามธรรมชาติได้ยากโดยเฉพาะถุงพลาสติกและโฟม

เทศบาลนครและเทศบาลเมืองที่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพดีในลำดับต้น จำนวน 23 แห่ง อาทิ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลนครนครสวรรค์ เทศบาลนครพิษณุโลก เทศบาลนครอุดรธานี เทศบาลเมืองแสนสุข (ชลบุรี) เทศบาลเมืองน่าน เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ฯลฯ และที่ยังต้องปรับปรุงและพัฒนาเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยให้ดีขึ้น จำนวน 26 แห่ง อาทิ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลเมืองนครพนม เทศบาลนครแหลมฉบัง (ชลบุรี) ฯลฯ

ของเสียอันตรายจากชุมชน จากการสำรวจและคาดการณ์ปริมาณของเสียอันตรายจากชุมชนที่เกิดขึ้น ในปี 2560 มีทั้งหมด 618,749 ตัน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง 60,619 ตัน (คิดเป็นร้อยละ 9.80) เป็นผลจากการวางระบบการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีจุดรวบรวมของเสียอันตรายในหมู่บ้านหรือชุมชน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนใน กรุงเทพมหานครเพื่อเก็บรวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชน ชากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีจุดทิ้งของเสียอันตรายจากชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครถึง 2,718 แห่ง อย่างไรก็ตามยังพบของเสียอันตรายจากชุมชนถูกทิ้งปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป เนื่องจากยังมีระบบคัดแยก เก็บ รวบรวม และขนส่งไปกำจัดยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ขาดกฎระเบียบในการคัดแยกของเสียอันตรายจากชุมชนออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป ศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชนเพื่อรอส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคกลางและไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ สถานที่บำบัด/

กำจัดมีไม่เพียงพอ มีซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์บางประเภทถูกนำไปรีไซเคิลไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และไม่มีการคัดแยกของเสียอันตรายจากบ้านเรือน

แนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดการน้ำเสีย

- ควบคุมปริมาณและลดความสกปรกของน้ำเสียที่ต้นทาง อาทิ การผลิตและการบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการห้ามระบายมลพิษสู่ภายนอก

- ดำเนินการจัดการน้ำเสียตั้งแต่ก่อตั้งสถานประกอบการ การต่อใบอนุญาต และระหว่างประกอบกิจการ

- การส่งอนุญาตหรือต่ออายุใบอนุญาตต้องนำมาตราฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดไปกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือข้อบังคับให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามและควบคุมการระบายน้ำเสียด้วยระบบการอนุญาตระบายมลพิษ (Permit System)

- ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียรวมในทุกชุมชนเมืองที่มีประชากรหนาแน่นโดยเฉพาะที่ตั้งอยู่ริมน้ำ

- ปรับรูปแบบการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนในพื้นที่ที่ขาดความพร้อม เช่น ให้องค์กรจัดการน้ำเสียหรือเอกชนเข้าไปดำเนินการแทน

- ปฏิรูปให้ระบบบำบัดน้ำเสียรวมเป็นหนึ่งในระบบสาธารณูปโภคของภาครัฐเหมือนไฟฟ้า น้ำประปา

การจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ

- ยกกระดับมาตรฐานเพื่อลดการระบายมลพิษจากยานยนต์และน้ำมันเชื้อเพลิงให้เทียบเท่าระดับสากล (EURO 5)

- สนับสนุนให้มีการใช้ยานยนต์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ รถยนต์ Eco Car รถยนต์ไฟฟ้า (EV)

- สร้างระบบขนส่งมวลชนเชื่อมต่อกับเส้นทางหลักเพื่อให้ประชาชนสะดวกในการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะมากขึ้น เพื่อลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล

- ป้องกันและแก้ไขหมอกควันภาคเหนือตามระบบและกลไกที่วางไว้ เพิ่มมาตรการทางสังคมกดดันคนที่จุดไฟเผาการกีดกันผู้ที่ทำหน้าที่ดับไฟ

- จัดระเบียบการอนุญาตประกอบกิจการเหมืองหิน เข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายกับกิจการเหมืองหิน โรงไม้ บดหรือย่อยหินและโรงปูนซีเมนต์ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย และให้ผู้ประกอบการเหมืองหินและโรงปูนซีเมนต์ประกาศเจตนารมณ์ต่อสาธารณชนในการประกอบกิจการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรับผิดชอบต่อสังคม

การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชน

- รมรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถัง โดยเฉพาะขยะเศษอาหาร ขยะที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ ของเสียอันตรายรวมถึงซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
- มีการวางระบบการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนให้มีจุดทิ้งของเสียอันตราย (Drop-off) ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวบรวมนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง
- ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบการคัดแยก รวบรวม และเก็บขนขยะมูลฝอย และมีศูนย์กลางการคัดแยกขยะรีไซเคิล
- ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายอย่างครบวงจร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย

กองแผนงานและประเมินผล กรมควบคุมมลพิษ

โทรศัพท์ 2461 2298 0, 0 2298 2452 โทรสาร 2298 05394 www.pcd.go.th

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม www.mnre.go.th

แจ้งเหตุมลพิษผ่านระบบสายด่วน 1650